

Prawo administracyjne - semestr letni
Stacjonarne Studia Prawa (II), rok akademicki 2017/18

Konspekt 04. Akty stanu cywilnego

1. Informacje wstępne:

- ustawa reguluje zasady i tryb rejestracji stanu cywilnego oraz dokonywania czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego;
- **stan cywilny** - sytuacja prawna osoby wyrażona przez cechy indywidualizujące osobę, kształtowana przez zdarzenia naturalne, czynności prawne lub orzeczenia sądów, lub decyzje organów, stwierdzona w ASC;
- rejestr stanu cywilnego jest prowadzony przez ministra właściwego do spraw informatyzacji, w systemie teleinformatycznym;
- w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego;
- do o spraw należących do właściwości konsułów stosuje się przepisy Prawa konsularnego.

2. Akty stanu cywilnego (ASC):

- to wpisy o urodzeniu, małżeństwie albo zgonie w rejestrze stanu cywilnego wraz z treścią późniejszych wpisów wpływających na treść lub ważność tego aktu;
- są sporządzane z chwilą dokonania wpisu o urodzeniu, małżeństwie albo zgonie w rejestrze stanu cywilnego;
- **[silne domniemanie]** - stanowią wyłączny dowód zdarzeń w nich stwierdzonych; ich niezgodność z prawdą może być udowodniona jedynie w postępowaniu sądowym.

3. Formy działania:

- **rejestracja stanu cywilnego:**
 - dokonywana w rejestrze stanu cywilnego w formie ASC,
 - wykonywana przez gminy w USC jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej,
 - gmina jest okręgiem rejestracji stanu cywilnego;
- czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego innych niż ASC dokonuje się w formie decyzji administracyjnej albo czynności materialno-technicznej;
- odmowa dokonania czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego następuje w formie decyzji administracyjnej;
- wpisu w rejestrze stanu cywilnego dokonuje kierownik USC lub zastępca kierownika USC.

4. Właściwość miejscowa w sprawach rejestracji stanu cywilnego:

- urodzenie oraz małżeństwo rejestruje kierownik USC właściwy ze względu na miejsce urodzenia albo zawarcia małżeństwa;
- zgon rejestruje kierownik USC właściwy ze względu na miejsce zgonu albo miejsce znalezienia zwłok;
- małżeństwo zawarte przed konsulem rejestruje kierownik USC wł. dla m.st. Warszawy;
- urodzenie oraz zgon na polskim statku morskim lub powietrznym, okręcie wojennym lub wojskowym statku powietrznym rejestruje kierownik USC właściwy dla m.st. Warszawy;
- zgon żołnierza w czynnej służbie wojskowej i innej osoby przydzielonej do jednostki wojskowej, poległych lub zmarłych w związku z działaniami wojennymi rejestruje kierownik USC właściwy dla m.st. Warszawy;
- w przypadku stwierdzenia zgonu albo uznania za zmarłego w postępowaniu sądowym zgon rejestruje kierownik USC właściwy dla m.st. Warszawy;

- zgłoszenia urodzenia dokonuje się w USC właściwym ze względu na miejsce urodzenia dziecka;
- zawarcie małżeństwa następuje przed kierownikiem USC wybranym przez osoby zamierzające zawrzeć małżeństwo. Zaświadczenie stwierdzające brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa wydaje kierownik USC wybrany przez osoby zamierzające zawrzeć małżeństwo;
- zgłoszenia zgonu dokonuje się w USC właściwym ze względu na miejsce zgonu albo miejsce znalezienia zwłok;
- w przypadku osoby, której osobisty udział w czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego w siedzibie USC nie jest możliwy z powodu choroby, niepełnosprawności lub innej niedającej się pokonać przeszkody, czynności tej można dokonać w miejscu pobytu tej osoby, jeżeli pozwalają na to okoliczności;
- oświadczenia konieczne do uznania ojcostwa lub oświadczenia małżonków, że dziecko będzie nosić takie samo nazwisko, jakie nosi albo nosiłoby ich wspólne dziecko, oraz oświadczenie małżonka rozwiedzionego o powrocie do nazwiska, które nosił przed zawarciem małżeństwa, można złożyć przed wybranym kierownikiem USC albo konsulem.

5. Nadzór nad rejestracją stanu cywilnego sprawuje:

- właściwy miejscowo wojewoda sprawuje nadzór nad rejestracją stanu cywilnego;
- organem odwoławczym od decyzji administracyjnych z zakresu rejestracji stanu cywilnego jest wojewoda;
- minister właściwy do spraw wewnętrznych sprawuje nadzór nad działalnością wojewody w zakresie rejestracji stanu cywilnego, który polega w szczególności na:
 - prawidłowości prowadzonych przez wojewodę postępowań administracyjnych,
 - terminowości załatwiania spraw z zakresu rejestracji stanu cywilnego,
 - kształtowaniu jednolitej polityki w zakresie rejestracji stanu cywilnego i kontroli wykonywania ustalonych sposobów postępowania.

6. Kierownik USC jest wójt (burmistrz, prezydent miasta), ale:

- to wójt (burmistrz, prezydent miasta), ale:
 - w okręgach liczących poniżej 50 000 mieszkańców wójt (burmistrz, prezydent miasta) zatrudnia zastępcę kierownika USC oraz może zatrudnić inną osobę na stanowisku kierownika USC,
 - w okręgach liczących powyżej 50 000 mieszkańców wójt (burmistrz, prezydent miasta) zatrudnia inną osobę na stanowisku kierownika USC oraz może zatrudnić zastępcę lub zastępców kierownika USC;
- wymogi dla kierownika USC/ zastępcy kierownika USC, niebędącego wójtem:
 - obywatelstwo polskie, pełna zdolność do czynności prawnych i korzystanie z pełni praw publicznych,
 - brak skazania prawomocnym wyrokiem sądu za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe,
 - dyplom ukończenia wyższych studiów prawnych lub administracyjnych potwierdzający uzyskanie tytułu zawodowego magistra (ewentualnie równoważny za granicą), albo dyplom potwierdzający uzyskanie tytułu zawodowego magistra i świadectwo ukończenia studiów podyplomowych w zakresie administracji,
 - łącznie co najmniej 3-letni staż pracy na stanowiskach urzędniczych w urzędach lub w samorządowych jednostkach organizacyjnych, w służbie cywilnej, w urzędach państwowych lub w służbie zagranicznej, z wyjątkiem stanowisk pomocniczych i obsługi;

- uprawnienia kierownika USC:
 - czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego są dokonywane przez kierownika USC lub zastępcę kierownika USC,
 - uprawnienia i obowiązki kierownika USC przysługują i są wykonywane również przez zastępcę kierownika USC,
 - kierownik USC może upoważnić pisemnie pracownika USC do wydawania odpisów ASC, zaświadczeń o zamieszczonych lub niezamieszczonych w rejestrze stanu cywilnego danych dotyczących wskazanej osoby oraz zamieszczania przypisków, z wyjątkiem przypisków zamieszczanych przy ASC na podstawie uznania orzeczenia organu państwa obcego lub na podstawie innego dokumentu pochodzącego od organu państwa obcego, a niewymagającego uznania albo odpisu zagranicznego dokumentu stanu cywilnego przekazanego do USC w wykonaniu umowy międzynarodowej przewidującej wzajemną wymianę informacji w zakresie stanu cywilnego,
 - wójt (burmistrz, prezydent miasta) może upoważnić pisemnie innego pracownika do wydawania odpisów ASC, zaświadczeń o zamieszczonych lub niezamieszczonych w rejestrze stanu cywilnego danych dotyczących wskazanej osoby oraz zamieszczania przypisków, z wyjątkiem przypisków zamieszczanych przy ASC na podstawie uznania orzeczenia organu państwa obcego lub na podstawie innego dokumentu pochodzącego od organu państwa obcego, a niewymagającego uznania albo odpisu zagranicznego dokumentu stanu cywilnego przekazanego do USC w wykonaniu umowy międzynarodowej przewidującej wzajemną wymianę informacji w zakresie stanu cywilnego,
 - zastępca kierownika USC nie może upoważnić pisemnie pracownika do dokonywania czynności, do których może upoważnić kierownik USC.

7. Rejestracja stanu cywilnego

- ASC oznacza się w rejestrze stanu cywilnego oddzielnie dla każdego rodzaju zdarzenia: urodzenia, małżeństwa albo zgonu, i odrębnie dla każdego roku kalendarzowego;
- w rejestrze stanu cywilnego prowadzi się rejestr uznań, w którym gromadzi się dane wskazane w art. 19 ust. 2 Ustawy;
- minister właściwy do spraw informatyzacji prowadzący rejestr stanu cywilnego zapewnia ABW możliwość realizacji zadań wynikających z ustawy o ABW;
- kierownik USC, który sporządził akt urodzenia występuje, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o nadanie numeru PESEL, który po nadaniu jest zamieszczany w rejestrze stanu cywilnego;
- w rejestrze stanu cywilnego zamieszcza się przy ASC dane o obywatelstwie oraz numer PESEL osoby, której akt dotyczy, jeżeli został nadany;
- rejestracji stanu cywilnego dokonuje się na podstawie dowodów potwierdzających prawdziwość zgłoszonych danych. W przypadku uznania tych dowodów za niewystarczające stan faktyczny ustala się w postępowaniu wyjaśniającym;
- **wzmianki, przypiski, adnotacje w ASC:**
 - informacje o okolicznościach i podstawie rejestracji urodzenia, małżeństwa albo zgonu zamieszcza się w ASC jako **adnotację**;
 - wpis wpływający na treść lub ważność ASC dołącza się do ASC w formie **wzmianki dodatkowej**. Wzmiankę dodatkową dołącza się na podstawie m.in.:
 - prawomocnych orzeczeń sądów,
 - ostatecznych decyzji administracyjnych i decyzji administracyjnych o zmianie imienia lub nazwiska,
 - odpisów ASC,

- wzmiankę dodatkową o zmianie imienia lub nazwiska rodzica lub rodziców osoby pełnoletniej dołącza się do aktu urodzenia lub aktu małżeństwa tej osoby, o ile wystąpi ona z takim wnioskiem,
 - informacje o innych ASC dotyczących tej samej osoby oraz informacje wpływające na stan cywilny tej osoby zamieszcza się przy ASC w formie przypisków,
 - sporządzając ASC lub dołączając do niego wzmiankę dodatkową, niezwłocznie zamieszcza się przypiski przy innych ASC dotyczących tej samej osoby;
- **akta zbiorowe rejestracji stanu cywilnego:**
 - dokumenty stanowiące podstawę sporządzenia ASC lub dokumenty złożone po sporządzeniu ASC stanowiące podstawę do dołączenia wzmianki dodatkowej do ASC lub stanowiące podstawę zamieszczenia przypisku przy innych ASC stanowią akta zbiorowe rejestracji stanu cywilnego,
 - w aktach zbiorowych rejestracji stanu cywilnego gromadzi się dokumenty, które nie podlegają zwrotowi. Na wniosek osoby, która przedkłada zagraniczny dokument stanu cywilnego, można wydać ten dokument, po uprzednim sporządzeniu kopii poświadczonej za zgodność z oryginałem przez kierownika USC, jeżeli wnioskodawca nie ma możliwości ponownego uzyskania tego dokumentu,
 - akta zbiorowe rejestracji stanu cywilnego są gromadzone w rejestrze stanu cywilnego, jeżeli zostały sporządzone w formie dokumentu elektronicznego. W rejestrze mogą być gromadzone akta zbiorowe rejestracji stanu cywilnego niesporządzone w formie dokumentu elektronicznego jako odwzorowanie cyfrowe lub może być zamieszczany opis tych dokumentów,
 - dokumenty z akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego, na żądanie sądu, prokuratora, osoby, której ASC dotyczy, lub osoby mającej interes prawny, mogą być wydawane w formie dokumentu elektronicznego, kopii lub wydruku dokumentu elektronicznego poświadczonych za zgodność z oryginałem przez kierownika USC;
 - **trwałość ASC:**
 - ASC oraz akta zbiorowe rejestracji stanu cywilnego kierownik USC przechowuje przez okres: 100 lat - akty urodzenia oraz akta zbiorowe rejestracji stanu cywilnego dotyczące aktu urodzenia; 80 lat - akty małżeństwa, akty zgonu oraz akta zbiorowe rejestracji stanu cywilnego dotyczące aktu małżeństwa i aktu zgonu,
 - okresy są liczone od końca roku kalendarzowego, w którym nastąpiło sporządzenie ASC,
 - po upływie okresów, ASC oraz akta zbiorowe rejestracji stanu cywilnego kierownik USC przekazuje w ciągu 2 lat do właściwego archiwum państwowego;
 - **nazwisko rodowe:**
 - nazwiskiem rodowym jest nazwisko zamieszczone w akcie urodzenia, a nazwiskiem jest nazwisko zamieszczone w akcie małżeństwa lub akcie zgonu,
 - nazwiskiem osoby, która nie zawarła związku małżeńskiego, jest nazwisko rodowe,
 - w ASC określa się stan cywilny osoby jako sytuację tej osoby w odniesieniu do małżeństwa: panna, kawaler, zamężna, żonaty, rozwiedziona, rozwiedziony, wdowa, wdowiec,
 - nazwiska i imiona cudzoziemców ustala się na podstawie dokumentu podróży lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość i obywatelstwo, a nazwiska i imiona rodziców dziecka i nazwisko dziecka cudzoziemców ustala się na podstawie dokumentu podróży lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość i obywatelstwo rodziców;

• miejsce zdarzenia:

- to miejscowość, w której nastąpiło urodzenie, zostało zawarte małżeństwo albo nastąpił zgon, albo znaleziono zwłoki,
- nazwę miejscowości zamieszcza się w ASC zgodnie z krajowym rejestrem urzędowego podziału terytorialnego kraju oraz urzędowych nazw miejscowości i ich części,
- w przypadku zmiany nazwy miejscowości do ASC dołącza się z urzędu wzmiankę dodatkową o zmianie nazwy miejscowości,
- nazwę miejscowości położonej poza granicami RP zamieszcza się w pisowni ustalonej przez Komisję Standaryzacji Nazw Geograficznych poza granicami RP;

• sprostowanie ASC:

- ASC, który zawiera dane niezgodne z danymi zawartymi w aktach zbiorowych rejestracji stanu cywilnego lub z innymi ASC, o ile stwierdzają one zdarzenie wcześniejsze i dotyczą tej samej osoby lub jej wstępnych, albo z zagranicznymi dokumentami stanu cywilnego, podlega sprostowaniu przez kierownika USC, który go sporządził,
- sprostowania ASC dokonuje się z urzędu, na wniosek osoby, której ten akt dotyczy, lub jej przedstawiciela ustawowego, na wniosek osoby mającej w tym interes prawny lub prokuratora, w formie czynności materialno-technicznej,
- jeżeli sprostowania ASC dokonuje się z urzędu lub na wniosek innej osoby niż ta, której akt dotyczy, lub jej przedstawiciela ustawowego, kierownik USC powiadamia,
- jeżeli sprostowania aktu małżeństwa dokonuje się na wniosek jednego z małżonków, kierownik USC powiadamia o złożeniu wniosku drugiego małżonka,
- kierownik USC, dokonując sprostowania, wydaje wnioskodawcy odpis zupełny sprostowanego ASC,
- sprostowania ASC dokonuje sąd w postępowaniu nieprocesowym, na wniosek osoby zainteresowanej, prokuratora lub kierownika USC, jeżeli: sprostowanie ASC jest niemożliwe na podstawie akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego lub innych ASC, o ile stwierdzają one zdarzenie wcześniejsze i dotyczą tej samej osoby lub jej wstępnych albo zagranicznych dokumentów stanu cywilnego albo sprostowanie ASC przez kierownika USC nie jest możliwe wyłącznie na podstawie tych dokumentów;

• uzupełnienie ASC:

- ASC, który nie zawiera wszystkich wymaganych danych, uzupełnia kierownik USC, który go sporządził, na podstawie innych ASC, akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego prowadzonych dla tego aktu i innych dokumentów mających wpływ na stan cywilny,
- uzupełnienia ASC dokonuje się z urzędu, na wniosek osoby, której ten akt dotyczy, lub jej przedstawiciela ustawowego, na wniosek osoby mającej w tym interes prawny lub prokuratora, w formie czynności materialno-technicznej,
- jeżeli uzupełnienia ASC dokonuje się z urzędu lub na wniosek innej osoby niż ta, której akt dotyczy, lub jej przedstawiciela ustawowego, kierownik USC powiadamia tę osobę o zamiarze uzupełnienia lub o złożeniu wniosku o uzupełnienie ASC,
- jeżeli uzupełnienia aktu małżeństwa dokonuje się na wniosek jednego z małżonków, kierownik USC powiadamia o złożeniu wniosku drugiego małżonka,
- kierownik USC, dokonując uzupełnienia, wydaje wnioskodawcy odpis zupełny uzupełnionego ASC,
- uzupełnienia aktu zgonu dokonuje sąd w postępowaniu nieprocesowym, na wniosek osoby zainteresowanej lub prokuratora, jeżeli akt zgonu nie zawiera daty lub godziny zgonu, a dane te nie wynikają z akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego stanowiących podstawę sporządzenia aktu zgonu;

- **unieważnienie ASC:**

- **przez sąd:**

- unieważnienia ASC lub dołączonej do niego wzmianki dodatkowej dokonuje sąd w postępowaniu nieprocesowym, na wniosek osoby zainteresowanej, prokuratora lub kierownika USC, jeżeli akt ten lub wzmianka stwierdzają zdarzenie niezgodne ze stanem faktycznym lub stwierdzono uchybienia, które zmniejszają jego moc dowodową,
 - jeżeli sąd unieważnił ASC z w/w przyczyn, może on postanowić o sporządzeniu nowego ASC,

- **przez kierownika USC:**

- unieważnienia aktu lub ASC stwierdzających to samo zdarzenie, a błędnie zarejestrowanych w rejestrze stanu cywilnego z przyczyn technicznych lub w wyniku niewłaściwego zastosowania funkcjonalności rejestru stanu cywilnego dokonuje z urzędu, w formie czynności materialno-technicznej, kierownik USC, który dokonał błędnej rejestracji, dołączając do każdego z unieważnionych aktów wzmiankę dodatkową o jego unieważnieniu,
 - czynności niezbędne do unieważnienia aktu lub ASC kierownik USC podejmuje niezwłocznie po stwierdzeniu błędnej rejestracji,
 - z unieważnionego ASC nie wydaje się odpisów,
 - jeżeli z unieważnionego ASC wydano wcześniej odpis, kierownik USC zawiadamia podmiot, który otrzymał odpis, o unieważnieniu tego aktu,
 - o zawiadomienia dołącza się, wydany z urzędu, odpis zupełny albo skrócony właściwego ASC, odpowiednio do rodzaju odpisu wydanego wcześniej z unieważnionego ASC,
 - postępowanie o unieważnienie aktu lub ASC wszczyna się z urzędu lub na wniosek osoby, której akt dotyczy, osoby mającej w tym interes prawny lub prokuratora.

8. Wydawanie dokumentów z rejestru stanu cywilnego

- kierownik USC wydaje z rejestru stanu cywilnego:

- Informacje ogólne:

- wniosek o wydanie odpisu ASC lub o wydanie zaświadczenia o stanie cywilnym lub zaświadczenia o zamieszczonych lub niezamieszczonych w rejestrze stanu cywilnego danych dotyczących wskazanej osoby składa się do wybranego kierownika USC,
 - odpis ASC, zaświadczenie o stanie cywilnym lub zaświadczenie o zamieszczonych lub niezamieszczonych w rejestrze stanu cywilnego danych dotyczących wskazanej osoby mogą zostać wydane, na wniosek, w formie dokumentu elektronicznego opatrzonego kwalifikowanym podpisem elektronicznym,
 - odpis ASC i zaświadczenie o zamieszczonych lub niezamieszczonych w rejestrze stanu cywilnego danych dotyczących wskazanej osoby wydaje się osobie, której akt dotyczy, lub jej małżonkowi, wstępnemu, zstępnemu, rodzeństwu, przedstawicielowi ustawowemu, opiekunowi, osobie, która wykaże w tym interes prawny, sądowi, prokuratorowi, organizacjom społecznym, jeżeli jest to zgodne z ich celem statutowym i przemawia za tym interes społeczny, oraz organom administracji publicznej, jeżeli jest to konieczne do realizacji ich ustawowych zadań,
 - dokumenty z rejestru stanu cywilnego wydaje się przez okresy przechowywania aktów; po upływie okresów przechowywania można wydać dokumenty z rejestru stanu cywilnego, jeżeli nie sporządzono aktu zgonu dla osoby, której dokumenty te dotyczą lub nie zarejestrowano informacji o zgonie tej osoby;

- **odpisy zupełne i odpisy skrócone ASC:**
 - **odpis zupełny** ASC stanowi dosłowne powtórzenie treści ASC oraz treści dołączonych wzmianek dodatkowych,
 - **odpis skrócony** ASC zawiera treść ASC uwzględniającą treść dołączonych wzmianek dodatkowych,
 - odpis zupełny aktu zgonu osoby o nieustalonej tożsamości jest wydawany z urzędu, po dokonaniu rejestracji zgonu, osobie zgłaszającej to zdarzenie. Jeżeli zgon osoby o nieustalonej tożsamości nie został zarejestrowany w dniu jego zgłoszenia w związku z niedostępnością rejestru stanu cywilnego, niezwłocznie po dokonaniu jego rejestracji osobie zgłaszającej zgon są wydawane z urzędu 2 odpisy zupełne aktu zgonu. Z aktu zgonu osoby o nieustalonej tożsamości wydaje się tylko odpisy zupełne,
 - odpis skrócony ASC jest wydawany z urzędu w jednym egzemplarzu po sporządzeniu aktu urodzenia albo aktu zgonu - osobie zgłaszającej zdarzenie oraz po sporządzeniu aktu małżeństwa - osobom, które zawarły małżeństwo. Jeżeli zgon osoby nie został zarejestrowany w dniu jego zgłoszenia w związku z niedostępnością rejestru stanu cywilnego, niezwłocznie po dokonaniu jego rejestracji osobie zgłaszającej zgon są wydawane z urzędu 2 odpisy skrócone aktu zgonu;
- **zaświadczenia o zamieszczonych lub niezamieszczonych w rejestrze stanu cywilnego danych dotyczących wskazanej osoby** są ważne przez okres 6 miesięcy od daty ich sporządzenia;
- **zaświadczenia o stanie cywilnym:**
 - są ważne przez okres 6 miesięcy od daty ich sporządzenia,
 - wydawane są na wniosek osobie, której dotyczy.

9. Akt urodzenia

- **sporządzenie:**
 - sporządza się go w dniu zgłoszenia urodzenia dziecka, a jeżeli zgłoszenie urodzenia nastąpiło w miejscu pobytu osoby - w następnym dniu roboczym po dniu zgłoszenia urodzenia,
 - jeżeli dziecko urodziło się martwe, nie sporządza się aktu zgonu, a sporządza się akt urodzenia z adnotacją, że dziecko urodziło się martwe;
- **podstawa sporządzenia:**
 - akt urodzenia sporządza się na podstawie karty urodzenia lub karty martwego urodzenia przekazanej przez podmiot wykonujący działalność leczniczą oraz protokołu zgłoszenia urodzenia,
 - kartę urodzenia przekazuje się kierownikowi USC właściwemu do sporządzenia aktu urodzenia w terminie 3 dni od dnia jej sporządzenia,
 - karta martwego urodzenia zawiera dane wymagane w karcie urodzenia oraz informację, że dziecko urodziło się martwe. Kartę martwego urodzenia przekazuje się kierownikowi USC w terminie jednego dnia od dnia jej sporządzenia. Jeżeli nie jest możliwe ustalenie płci dziecka, karty martwego urodzenia nie przekazuje się,
 - karta urodzenia i karta martwego urodzenia są przekazywane kierownikowi USC w formie dokumentu elektronicznego opatrzonego kwalifikowanym podpisem elektronicznym;

• termin zgłoszenia urodzenia dziecka:

- zgłoszenia urodzenia dziecka dokonuje się w terminie 21 dni od dnia sporządzenia karty urodzenia, a w przypadku gdy dziecko urodziło się martwe - w terminie 3 dni od dnia sporządzenia karty martwego urodzenia,
- jeżeli nie dokonano zgłoszenia urodzenia w terminie 21 dni od dnia sporządzenia karty urodzenia lub w terminie 3 dni od dnia sporządzenia karty martwego urodzenia, kierownik USC sporządza z urzędu akt urodzenia na podstawie karty urodzenia albo karty martwego urodzenia, z adnotacją o sporządzeniu aktu z urzędu, oraz informuje rodziców dziecka o jego sporządzeniu,
- akt urodzenia sporządza się z urzędu na podstawie karty urodzenia lub karty martwego urodzenia w przypadku powzięcia wiadomości przez kierownika USC właściwego ze względu na miejsce urodzenia dziecka o śmierci matki dziecka niepozostającej w związku małżeńskim i braku uznania ojcostwa jej dziecka lub śmierci rodziców dziecka przed sporządzeniem aktu urodzenia albo w sytuacji zagrożenia życia i zdrowia dziecka, z adnotacją o sporządzeniu aktu z urzędu,
- kierownik USC w przypadku sporządzenia aktu urodzenia z urzędu wybiera dziecku imię z urzędu, z adnotacją zamieszczoną w akcie urodzenia o wyborze imienia z urzędu;

• zgłoszenie urodzenia:

- zgłoszenia urodzenia dokonują matka lub ojciec dziecka posiadający pełną zdolność do czynności prawnych,
- matka lub ojciec dziecka, którzy ukończyli 16 lat, dokonują zgłoszenia urodzenia, jeżeli posiadają ograniczoną zdolność do czynności prawnych. W pozostałych przypadkach zgłoszenia urodzenia dokonują przedstawiciel ustawowy lub opiekun matki,
- zgłoszenia urodzenia można dokonać przez pełnomocnika,
- zgłoszenie urodzenia dokumentuje się w formie protokołu, który jest podpisywany przez osobę zgłaszającą i kierownika USC;

• wybór imienia dziecka:

- osoba zgłaszająca urodzenie składa oświadczenie o wyborze nie więcej niż dwóch imion dla dziecka,
- wybrane imię lub imiona nie mogą być zamieszczone w akcie urodzenia w formie zdrobniatej oraz nie mogą mieć charakteru ośmieszającego lub nieprzyzwoitego,
- niezależnie od obywatelstwa i narodowości rodziców dziecka wybrane imię lub imiona mogą być imionami obcymi,
- można wybrać imię, które nie wskazuje na płeć dziecka, ale w powszechnym znaczeniu jest przypisane do danej płci,
- kierownik USC odmawia przyjęcia oświadczenia o wyborze imienia lub imion dziecka, jeżeli wybrane imię lub imiona są w formie zdrobniatej lub mają charakter ośmieszający lub nieprzyzwoity lub nie wskazują na płeć dziecka, kierując się powszechnym znaczeniem imienia, i wybiera dziecku imię z urzędu, w formie decyzji administracyjnej podlegającej natychmiastowemu wykonaniu, z adnotacją zamieszczoną w akcie urodzenia o wyborze imienia z urzędu;

• zmiana imienia dziecka:

- rodzice mogą złożyć przed wybranym kierownikiem USC albo przed konsulem oświadczenie o zmianie imienia lub imion dziecka zamieszczonych w akcie urodzenia w terminie 6 miesięcy od dnia jego sporządzenia,
- zmiana imienia może polegać na zastąpieniu wybranego imienia innym imieniem, zastąpieniu dwóch imion jednym imieniem lub odwrotnie, dodaniu drugiego imienia, zmianie pisowni imienia lub imion lub zmianie kolejności imion dziecka,
- kierownik USC odmawia przyjęcia oświadczenia, jeżeli nie został zachowany termin do jego złożenia,
- oświadczenie o zmianie imienia lub imion dokumentuje się w formie protokołu, który podpisują rodzice dziecka i kierownik USC albo konsul,

• nazwisko dziecka:

- kwestię nazwiska dzieci reguluje art. 88 KRO:
 - dziecko, co do którego istnieje domniemanie, że pochodzi od męża matki, nosi nazwisko będące nazwiskiem obojga małżonków. Jeżeli małżonkowie mają różne nazwiska, dziecko nosi nazwisko wskazane w ich zgodnych oświadczeniach. Małżonkowie mogą wskazać nazwisko jednego z nich albo nazwisko utworzone przez połączenie nazwiska matki z nazwiskiem ojca dziecka,
 - oświadczenia w sprawie nazwiska dziecka są składane jednocześnie z oświadczeniami o nazwiskach, które będą nosić małżonkowie. Jeżeli małżonkowie nie złożyli zgodnych oświadczeń w sprawie nazwiska dziecka, nosi ono nazwisko składające się z nazwiska matki i dołączonego do niego nazwiska ojca,
 - przy sporządzeniu aktu urodzenia pierwszego wspólnego dziecka małżonkowie mogą złożyć przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego zgodne oświadczenia o zmianie wskazanego przez nich nazwiska dziecka albo oświadczenia, jeżeli nazwisko dziecka nie zostało przez nich wskazane,
 - w/w przepisy stosuje się odpowiednio do nazwiska dziecka, którego rodzice zawarli małżeństwo po urodzeniu się dziecka. Do zmiany nazwiska dziecka, którego rodzice zawarli małżeństwo po ukończeniu przez dziecko trzynastu lat, jest potrzebna jego zgoda,
 - przyjęcie przez kierownika USC oświadczeń o wyborze nazwiska w związku ze zmianą wybranego uprzednio nazwiska dziecka dokumentuje się w formie protokołu, który podpisują składający oświadczenie i kierownik USC,
 - jeżeli matka lub ojciec małoletniego dziecka zawarli małżeństwo z osobą, która nie jest ojcem ani matką tego dziecka, przyjęcie przez kierownika USC albo przez konsula oświadczeń małżonków, że dziecko będzie nosiło takie samo nazwisko, jakie nosi albo nosiłoby ich wspólne dziecko, dokumentuje się w formie protokołu;

• dane ojca w akcie urodzenia:

- jeżeli nie stosuje się domniemania, że mąż matki dziecka jest ojcem dziecka, dane ojca zamieszcza się w akcie urodzenia w razie uznania ojcostwa albo sądowego ustalenia ojcostwa,
- jeżeli nie nastąpiło uznanie ojcostwa albo sądowe ustalenie ojcostwa, w akcie urodzenia zamieszcza się jako imię ojca imię wskazane przez osobę zgłaszającą urodzenie, a w razie braku takiego wskazania w akcie urodzenia zamieszcza się jako imię ojca imię wybrane przez kierownika USC; jako nazwisko ojca i jego nazwisko rodowe zamieszcza się nazwisko matki z chwili urodzenia dziecka, z adnotacją o wpisaniu nazwiska matki i wybranego imienia jako danych ojca,

- **uznanie ojcostwa**

- oświadczenia konieczne do uznania ojcostwa dokumentuje się w formie protokołu, który podpisują rodzice dziecka i kierownik USC albo konsul,
- jeżeli kierownik USC albo konsul odmówił przyjęcia oświadczeń koniecznych do uznania ojcostwa, powiadamia pisemnie matkę dziecka i mężczyznę, który twierdzi, że jest ojcem dziecka, w terminie 7 dni od dnia odmowy, o przyczynach odmowy i możliwości uznania ojcostwa przed sądem opiekuńczym,
- kierownik USC, który odmówił przyjęcia oświadczeń koniecznych do uznania ojcostwa, rejestruje tę odmowę w rejestrze uznań;

- **akt urodzenia dziecka nieznanymi rodzicami:**

- akt urodzenia dziecka nieznanymi rodzicami sporządza się na podstawie orzeczenia sądu opiekuńczego,
- sąd opiekuńczy ustala dane dotyczące urodzenia dziecka po zasięgnięciu opinii osoby, pod opieką której dziecko się znajduje, nadaje dziecku nazwisko i imię oraz określa, jakie imiona rodziców i nazwiska rodowe będą zamieszczone w akcie urodzenia. Nazwisko nadane dziecku zamieszcza się jako nazwisko rodziców. W przypadku nieustalenia miejsca urodzenia dziecka za miejsce urodzenia uznaje się miejsce znalezienia dziecka.

10. Obowiązki związane z zawarciem małżeństwa:

- osoba zamierzająca zawrzeć małżeństwo osobiście przedstawia dokument tożsamości wybranemu kierownikowi USC albo konsulowi, albo kierownikowi USC, który ma wydać zaświadczenie, o którym mowa w KRO (stwierdzające brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa oraz treść i datę złożonych przed nim oświadczeń w sprawie nazwisk przyszłych małżonków i ich dzieci, zaświadczenie traci moc po upływie 6 miesięcy od dnia jego wydania) oraz składa:
 - pisemne zapewnienie, że nie wie o istnieniu okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa - „zapewnieniem”,
 - zezwolenie na zawarcie małżeństwa, jeżeli wymagają tego przepisy KRO;
- jeżeli oświadczenie o wstąpieniu w związek małżeński ma być złożone przed konsulem, osoba zamierzająca wstąpić w związek małżeński przedkłada również odpis aktu urodzenia, a jeżeli pozostawała uprzednio w związku małżeńskim - odpis aktu małżeństwa z adnotacją o jego ustaniu, unieważnieniu albo stwierdzeniu jego nieistnienia albo odpis aktu małżeństwa z dokumentem potwierdzającym jego ustanie lub unieważnienie albo dokumentem potwierdzającym stwierdzenie nieistnienia małżeństwa;
- jeżeli oświadczenie o wstąpieniu w związek małżeński ma być złożone przez pełnomocnika, osoba zamierzająca wstąpić w związek małżeński przedkłada również zezwolenie sądu na złożenie oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński przez pełnomocnika oraz pełnomocnictwo;
- obywatel polski, który zamierza wstąpić w związek małżeński, lecz nie posiada ASC sporządzonych w RP, składa zagraniczny dokument stanu cywilnego lub inny dokument wydany w państwie, w którym nie jest prowadzona rejestracja stanu cywilnego, potwierdzający urodzenie, a jeżeli osoba pozostawała uprzednio w związku małżeńskim - potwierdzający małżeństwo, wraz z dokumentem potwierdzającym ustanie lub unieważnienie tego małżeństwa albo dokumentem potwierdzającym stwierdzenie nieistnienia małżeństwa;
- obywatele polscy przebywający poza granicami RP, którzy chcą zawrzeć małżeństwo przed kierownikiem USC, składają zapewnienie konsulowi, który przekazuje je niezwłocznie wskazanemu kierownikowi USC. Konsul przyjmuje również zapewnienie w przypadku gdy małżeństwo ma być zawarte przez obywatela polskiego i cudzoziemca, jeżeli cudzoziemiec

przedłoży konsulowi dodatkowo dokument stwierdzający, że zgodnie z właściwym prawem może zawrzeć małżeństwo;

- jeżeli małżeństwo ma być zawarte w sposób konkordatowy, kierownik USC na podstawie zapewnienia wydaje pisemne zaświadczenie stwierdzające brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa. Zaświadczenie wydaje się w dwóch egzemplarzach, przy czym jeden egzemplarz jest przeznaczony dla kościoła albo innego związku wyznaniowego, w którym jest zawierane małżeństwo, a drugi dla kierownika USC właściwego do sporządzenia aktu małżeństwa.

11. Zawarcie związku małżeńskiego

- przed wezwaniem do złożenia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński kierownik USC albo konsul sprawdza tożsamość osób zamierzających zawrzeć małżeństwo oraz wskazanych przez nich świadków;
- złożenie oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński dokumentuje się w formie protokołu, który podpisują osoby wstępujące w związek małżeński, świadkowie oraz kierownik USC albo konsul;
- zawarcie małżeństwa przed kierownikiem USC albo konsulem następuje z zachowaniem uroczystej formy. Kierownik USC w czasie przyjmowania oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński nosi łańcuch z wizerunkiem orła. Wszyscy obecni przy składaniu oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński przyjmują pozycję stojącą, z wyjątkiem osób, które ze względu na stan zdrowia lub podeszły wiek nie mogą jej przyjąć. Kierownik USC przyjmuje, na wniosek osoby zamierzającej zawrzeć małżeństwo, oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński poza urzędem stanu cywilnego w okręgu rejestracji stanu cywilnego, w którym jest on właściwy, jeżeli osoba ta jest w stanie zagrożenia życia lub zdrowia albo jest pozbawiona wolności;
- na wniosek osoby zamierzającej zawrzeć małżeństwo kierownik USC przyjmuje oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński poza urzędem stanu cywilnego w okręgu rejestracji stanu cywilnego, w którym jest on właściwy, jeżeli wskazane we wniosku miejsce zawarcia małżeństwa zapewnia zachowanie uroczystej formy jego zawarcia oraz bezpieczeństwo osób obecnych przy składaniu oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński;
- jeżeli wskazane we wniosku miejsce zawarcia małżeństwa nie spełnia wymogów, o których mowa w ust. 5, kierownik USC pisemnie odmawia przyjęcia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński we wskazanym miejscu;
- jeżeli kierownik USC nie może przyjąć oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński w terminie wskazanym przez osoby zamierzające zawrzeć małżeństwo, uzgadnia z nimi inny termin zawarcia małżeństwa. W przypadku braku uzgodnienia takiego terminu kierownik USC pisemnie odmawia przyjęcia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński w terminie wskazanym przez te osoby;
- jeżeli przyjęcie oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński nastąpiło na wniosek w miejscu innym, pobiera się opłatę dodatkową, która stanowi dochód gminy.

12. Akt małżeństwa

- **termin sporządzenia aktu:**
 - kierownik USC, który przyjął oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński, sporządza akt małżeństwa najpóźniej w następnym dniu roboczym,
 - jeżeli zawarcie małżeństwa nastąpiło przed konsulem, przesyła on niezwłocznie protokół złożenia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński,
 - akt małżeństwa sporządza się najpóźniej w następnym dniu roboczym po dniu otrzymania protokołu złożenia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński,

- jeżeli zawarcie małżeństwa nastąpiło w sposób konkordatowy, akt małżeństwa sporządza się najpóźniej w następnym dniu roboczym po dniu otrzymania zaświadczenia stwierdzającego brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa oraz zaświadczenia stwierdzającego, że oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński zostały złożone w obecności duchownego;
- **sporządzenie aktu małżeństwa:**
 - akt małżeństwa sporządza się na podstawie protokołu przyjęcia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński,
 - akt małżeństwa zawartego w sposób konkordatowy sporządza się na podstawie zaświadczenia stwierdzającego brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa oraz zaświadczenia stwierdzającego, że oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński zostały złożone w obecności duchownego,
 - kierownik USC sporządza akt małżeństwa, jeżeli stwierdzi, że zachowany został termin (duchowny przekazuje do urzędu stanu cywilnego przed upływem 5 od dnia zawarcia małżeństwa),
 - jeżeli nie zachowano wskazanego terminu, kierownik USC odmawia sporządzenia aktu małżeństwa;
- **treść aktu małżeństwa:**
 - jeżeli małżonkowie nie złożyli zgodnych oświadczeń w sprawie nazwiska dzieci zrodzonych z tego małżeństwa, adnotację o tym zamieszcza się w akcie małżeństwa,
 - jeżeli sąd zwolnił osobę zamierzającą wstąpić w związek małżeński od obowiązku złożenia lub przedstawienia dokumentów niezbędnych do zawarcia małżeństwa, dane dotyczące tej osoby zamieszcza się w akcie małżeństwa tylko na podstawie orzeczenia sądu;
- **powrót do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa:**
 - przyjęcie oświadczenia przez kierownika USC albo konsula o powrocie do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa dokumentuje się w formie protokołu, który podpisują rozwiedziony małżonek oraz kierownik USC albo konsul.

13. Akt zgonu

- **sporządzenie aktu zgonu:**
 - akt zgonu sporządza się w dniu, w którym dokonano zgłoszenia zgonu, a jeżeli zgłoszenie zgonu nastąpiło w miejscu pobytu - w następnym dniu roboczym po dniu zgłoszenia zgonu,
 - akt zgonu sporządza się na podstawie karty zgonu oraz protokołu zgłoszenia zgonu;
- **zgłoszenie zgonu:**
 - następuje przez złożenie kierownikowi USC karty zgonu w terminie 3 dni od dnia jej sporządzenia,
 - jeżeli zgon nastąpił na skutek choroby zakaźnej, zgłoszenia zgonu dokonuje się w ciągu 24 godzin od zgonu,
 - zgłoszenia zgonu dokonuje podmiot uprawniony do pochówku na podstawie ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych:
 - pozostały małżonek(ka),
 - krewni zstępni,
 - krewni wstępni,
 - krewni boczni do 4 stopnia pokrewieństwa,

- powinowaci w linii prostej do 1 stopnia,
- zwłok osób wojskowych zmarłych w czynnej służbie wojskowej - organy wojskowe w myśl przepisów wojskowych,
- zwłok osób zasłużonych wobec Państwa i społeczeństwa - organy państwowe, instytucje i organizacje społeczne,
- osoby, które do tego dobrowolnie się zobowiązują,
- jeżeli zwłoki mają zostać przekazane do celów naukowych, zgłoszenia zgonu może dokonać upoważniony pracownik publicznej uczelni medycznej albo uczelni publicznej prowadzącej działalność dydaktyczną i badawczą w dziedzinie nauk medycznych,
- w przypadku niedokonania zgłoszenia zgonu przez podmiot uprawniony do pochówku lub przez upoważnionego pracownika publicznej uczelni medycznej albo uczelni publicznej prowadzącej działalność dydaktyczną i badawczą w dziedzinie nauk medycznych zgłoszenia zgonu dokonuje przedstawiciel podmiotu obowiązany do pochówku,
- w przypadku znalezienia zwłok w stanie lub w okolicznościach uniemożliwiających ich identyfikację prokurator lub Policja zawiadamia o tym gminę właściwą ze względu na miejsce znalezienia zwłok,
- w przypadku zgonu osoby o nieustalonej tożsamości przebywającej w podmiocie leczniczym lub w jednostce organizacyjnej pomocy społecznej kierownik podmiotu lub jednostki zawiadamia o tym gminę właściwą ze względu na miejsce zgonu,
- zgłoszenie zgonu dokumentuje się w formie protokołu, który podpisują zgłaszający zgon i kierownik USC;
- **pozostałe:**
 - akt zgonu osoby o nieustalonej tożsamości sporządza się w sposób opisowy,
 - w przypadku ustalenia tożsamości niezidentyfikowanych zwłok przez podmioty prowadzące czynności identyfikacyjne przed sporządzeniem aktu zgonu zawiadamia się o tym kierownika USC właściwego do sporządzenia aktu zgonu,
 - na podstawie zawiadomienia oraz dotychczasowego aktu zgonu, jeżeli był sporządzony przed ustaleniem tożsamości niezidentyfikowanych zwłok, sporządza się nowy akt zgonu z adnotacją o zastąpieniu przez ten akt dotychczasowego aktu, który nie podlega ujawnieniu. Z dotychczasowego aktu zgonu wydaje się na żądanie sądu odpis zupełny tego aktu.

14. Szczególny tryb rejestracji stanu cywilnego:

- **urodzenie lub zgon na polskim statku morskim lub powietrznym, okręcie wojennym lub wojskowym statku powietrznym:**
 - urodzenie lub zgon na polskim statku morskim lub powietrznym, okręcie wojennym lub wojskowym statku powietrznym kapitan dokumentuje w formie protokołu potwierdzającego urodzenie lub zgon,
 - miejscem urodzenia lub zgonu, które nastąpiły poza granicami RP, zamieszczanym w ASC jest miejscowość, w której znajduje się siedziba urzędu konsularnego lub przedstawicielstwa dyplomatycznego, w którym wykonuje swoje funkcje konsul właściwy dla portu, do którego zawinął statek morski lub okręt wojenny lub portu, w którym wylądował statek powietrzny,
 - jeżeli urodzenie lub zgon nastąpiły na terytorium RP, miejscem zdarzenia zamieszczanym w ASC jest miejscowość, w której jest położony najbliższy port,
 - protokół potwierdzający urodzenie lub zgon, które nastąpiły na terytorium RP, kapitan statku lub okrętu wojennego przekazuje kierownikowi USC pierwszego polskiego portu,

do którego zawinął statek morski lub okręt wojenny lub portu, w którym wylądował statek powietrzny,

- kierownik USC albo konsul, któremu kapitan statku lub okrętu wojennego przekazał protokół potwierdzający urodzenie lub zgon, przekazuje ten protokół kierownikowi USC właściwemu dla m.st. Warszawy, wskazując miejsce zdarzenia, w celu sporządzenia ASC;

- **zgon żołnierza w czynnej służbie wojskowej:**

- zgon żołnierza w czynnej służbie wojskowej albo innej osoby przydzielonej do jednostki wojskowej, który nastąpił w związku z działaniami wojennymi, właściwy terytorialnie terenowy organ administracji wojskowej dokumentuje w formie protokołu potwierdzającego zgon,
- właściwy terytorialnie terenowy organ administracji wojskowej niezwłocznie przekazuje protokół zgonu kierownikowi USC właściwemu dla m.st. Warszawy w celu sporządzenia aktu zgonu.

Konspekt został opracowany na podstawie:

- ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. - Prawo o ASC,
- ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych.

Oprac. **Anna Maciąg**
Zakład Prawa Administracyjnego
Instytut Nauk Administracyjnych